

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Téma: Ochrana přírody a krajiny v České republice

VY_32_INOVACE_433

Autor:	Mgr. Lenka Jorová
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.1072
Ročník:	2.
Obor vzdělávání:	Cestovníh ruch
Vzdělávací oblast:	Přírodovědné vzdělávání
Tematická oblast:	Člověk a životní prostředí
Vytvořeno dne:	listopad 2012
Anotace:	Žáci znají dokumenty ČR, ve kterých se zakotvena ochrana přírody, rozlišují obecnou a zvláštní ochranu, uvádí příklady různých typů chráněných území v ČR a příklady ohrožených druhů organismů žijících v naší přírodě. Žáci stručně popíší historii ochrany přírody a krajiny na území Čech. Žáci dále po prostudování prezentace a samostatném i společné zamýšlení chápou důležitost ochrany přírody a krajiny. Nejdůležitější fakta mají žáci připomenuty v závěru prezentace.

Ochrana přírody a krajiny v ČR – samostatné zamyšlení

- Zamyslete se každý samostatně nad tématem ochrany přírody a krajiny v České republice
 - co podle Vás zahrnuje
 - kdo se jí zabývá
 - které instituce sem spadají
 - jaká je úroveň ochrany na našem území
- Vyjádřete své myšlenky písemně
- Podělte se o své myšlenky s ostatními

Historie ochrany přírody v Čechách

- Středověk 12.–14. století
 - právní ochrana přírody z důvodů estetických, historických a kulturních
 - právní výklady se týkaly především majetku (přírodních zdrojů, zvěře)
 - právní ochrana proti pytláctví
 - nařízení k ochraně lesů, lesních a vodních živočichů lovených jako zvěř a ryby
 - opatření proti krádeži dřeva

Historie ochrany přírody v Čechách

- 19. století
 - vědomé snahy o ochranu některých přírodních a krajinných prvků a území
 - ŽOFÍNSKÝ PRALES – první chráněné území založené 28. srpna 1838 na panství Nové Hradky Jiřím Augustinem Languetval-Buquoyem
 - Hojná Voda – druhé chráněné území v Čechách
 - BOUBÍNSKÝ PRALES – r. 1858 založil kníže Schwanzenberg

Historie ochrany přírody v Čechách

- Počátek 20. století
 - právní úpravy ochrany přírody v moderním pojetí
 - pedagog Rudolf Maximovič – zakladatel moderní ochrany přírody a krajiny v Československu
- 2. polovina 20. století
 - ČESKÝ RÁJ – první chráněná oblast r. 1956
 - KRKONOŠSKÝ NÁRODNÍ PARK -první národní park r. 1963

Historie ochrany přírody v Čechách

- 2. polovina 20. století
 - první zákon o ochraně přírody na území ČR vydán r. 1956, předmětem byla chráněná území, chráněné přírodní výtvořy, chráněné přírodní památky, chráněné druhy rostlin, živočichů, nerostů, zkamenělin
 - postupně se ukazuje, že chránit jen vybraná území je nedostačující
 - je nezbytné chránit přírodu na celém území
 - socialistický stát dával často přednost hospodářským zájmům

Historie ochrany přírody v Čechách

- 2. polovina 20. století
 - roku 1992 přijat zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, platí dodnes
 - zásady prevence, předběžné opatrnosti, udržitelného využívání přírodních zdrojů atd.

Ochrana přírody – samostatná práce

- Přečtěte si předložený text a odpovězte na následující otázky:
 - Podle jakého zákona se dnes řídí ochrana přírody a krajiny v ČR?
 - Jak se ochrana přírody podle tohoto zákona rozděluje?
 - Co zahrnuje obecná ochrana?
 - Čeho se týká zvláštní ochrana?
 - Co je červená kniha?
 - Jaké tři stupně ochrany organismů rozlišujeme v ČR?
 - Vysvětlete pojem biodiverzita.
 - Jakých šest kategorií chráněných území dle tohoto zákona vymezujeme?

Text k prostudování je součástí přílohy této prezentace.

Ochrana přírody

- Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
 - obecná ochrana = podléhá jí celá příroda a všechny její složky
 - zvláštní ochrana = zvláště chráněné druhy rostlin, hub, živočichů, památné stromy, vybraná území

Zvláštní ochrana přírody - územní

- 6 kategorií chráněných území
 - národní park (NP)
 - např. České Švýcarsko
 - více viz DUM VY_32_INOVACE_437
 - chráněná krajinná oblast (CHKO)
 - např. Český kras
 - více viz DUM VY_32_INOVACE 436
 - národní přírodní rezervace (NPR)
 - národní přírodní památka (NPP)
 - přírodní rezervace (PR)
 - přírodní památka (PP)
- Najděte na internetu seznam Národních přírodních rezervací a památek a vyhledejte nějaké příklady těchto chráněných území v blízkosti Vašeho bydliště nebo školy

Zvláště chráněná území

- Národní přírodní rezervace
 - nejvýznamnější kategorie maloplošných území
 - ochrana vzácných ekosystémů s unikátními druhy organismů na národní či mezinárodní úrovni
 - jsou vyhlášovány MŽP
 - označeny velkým státním znakem
 - v červnu 2012 se jich na území ČR nacházelo 111
- Národní přírodní památky
 - území menší rozlohy zřízené za účelem ochrany přírodních objektů národního i mezinárodního významu
 - jedná se o geologické a geomorfologické útvary, naleziště vzácných nerostů, místa výskytu ohrožených druhů i útvary vytvořené člověkem
 - vyhláshuje MŽP
 - označeny velkým státním znakem
 - v červnu 2012 se jich na území ČR nacházelo 113

Zvláště chráněná území

- Přírodní památky
 - chráněná malá území regionální povahy s významným objektem neživé přírody
 - vyhlašuje KÚ, správa CHKO nebo NP, statutární město
 - označeno malým státním znakem
 - v červnu 2012 se jich na území ČR nacházelo 1271
- Přírodní rezervace
 - obdoba NPR ale jen s regionálním významem
 - menší území s vzácnými druhy fauny nebo flory a vzácnými biotopy (rašeliniště)
 - vyhlašuje KÚ, správa CHKO nebo NP, statutární město
 - v červnu 2012 se jich na území ČR nacházelo 805
 - nejstarší PR je Žofínský prales

Zvláštní ochrana přírody - druhová

- Tři stupně ochrany druhů
 - kriticky ohrožené (kočka divoká, medvěd hnědý)
 - silně ohrožené (bobr evropský, los evropský)
 - ohrožené (plch velký, veverka obecná)
- Vyhledejte další druhy organismů z naší přírody, které patří mezi zvláště chráněné.
- Další příklady chráněných organismů naleznete v prezentaci DUM č. 431

Ochrana přírody v ČR

- Je zakotvena i v Ústavě ČR v článku 7

„Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“

(Ústava ČR)

Ochrana přírody v ČR

- Je zakotvena i v Listině základních práv a svobod ve čtvrté hlavě článku 35

*„(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.
(2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.
(3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“*

(Listina základních práv a svobod České republiky)

Ochrana přírody v ČR

- První část tohoto zákona – účel zákona

„Účelem zákona je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.“

(Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny)

NATURA 2000

- soustava chráněných území, kterou společně vytváří členské státy Evropské unie
- je určena k ochraně nejvzácnějších a nejvíce ohrožených druhů živočichů, rostlin a nejvzácnějších přírodních stanovišť na území EU
- záměrem je ochrana biologické rozmanitosti
- jednotlivá území jsou navrhována podle přesně stanovených kritérií

Ochrana přírody v ČR – skupinová diskuse

- Zamyslete se a diskutujte se spolužáky na téma Možnosti jednotlivce podílet se na ochraně přírody a krajiny

Shrnutí - PAMATUJ !

- Ochrana přírody a krajiny v ČR je zakotvena v Ústavě, Listině základních práv a svobod a v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Ochrana obecná – ochrana celé přírody
- Ochrana zvláštní
 - ochrana zvláště chráněných území – NP, CHKO, NPP, NPR, PP, PR
 - ochrana zvláště chráněných druhů – ohrožené, silně ohrožené, kriticky ohrožené
- Žofínský prales – první chráněné území v Čechách
- Český ráj – první CHKO na území Čech
- KRNAP – první NP na území Čech

Použité zkratky

- ČR – Česká republika
- EU – Evropská unie
- CHKO – Chráněná krajinná oblast
- KRNAP – Krkonošský národní park
- KÚ – krajský úřad
- MŽP – Ministerstvo životního prostředí České republiky
- NP – národní park
- NPP – národní přírodní památka
- NPR – národní přírodní rezervace
- PP – přírodní památka
- PR – přírodní rezervace

Použité zdroje

1. BRANIŠ, M. *Základy ekologie a ochrany životního*. 3. vydání. Praha: Informatorium, 2004. ISBN 80-7333-024-5.
2. Chráněná území v Česku. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. 2012 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1n%C4%9Bn%C3%A1_%C3%BAzem%C3%AD_v_%C4%8Cesku
3. KVASNIČKOVÁ, D. *Základy ekologie*. 3. vydání. Praha: Fortuna, 2004. ISBN 80-7168-902-5.
4. Listina základních práv a svobod. In: 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
5. ŠLÉGL, J. a kolektiv. *Ekologie a ochrana životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-828-2.
6. Ústava České republiky. In: 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
7. Základní informace: Historie ochrany přírody a krajiny v České republice. *CITTADELLA* [online]. 2012 [cit. 2012-11-13]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=historie_ochrany&site=zakladni_udaje_cz
8. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochranně přírody a krajiny. In: 1992. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/\\$file/UZ%20zakon%20114-1992%20\(1.4.2012\).pdf](http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/$file/UZ%20zakon%20114-1992%20(1.4.2012).pdf)

Vzhledem k autorským zákonům neobsahuje prezentace obrázky. Pro využití ve výuce doporučuji pro zpestření obrázky doplnit.